

Sygn. akt III AUa 116/13

POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSO del. Beata Górka
Protokolant:	st. sekr. sądowy Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 20 czerwca 2013 r. na rozprawie

sprawy K. T. reprezentowanego przez opiekuna prawnego G. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do renty socjalnej

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 20 listopada 2012 r. sygn. akt VII U 430/12

p o s t a n a w i a :

uchylić zaskarżony wyrok, znieść postępowanie przeprowadzone przez Sąd Okręgowy po dniu 11 czerwca 2012 roku oraz przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VII Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

del. SSO Beata Górka SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

III A Ua 116/13

Uzasadnienie:

Decyzją z dnia 20 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił K. T. prawa do renty socjalnej z uwagi na orzeczenie lekarza orzecznika ZUS oraz komisję lekarską, w których uznano, że wnioskodawca nie jest osobą całkowicie niezdolną do pracy.

W odwołaniu od powyższej decyzji K. T. wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do renty socjalnej podnosząc, że nie może pracować, jest bowiem całkowicie niezdolny do pracy, jak i samodzielnej egzystencji.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 20 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

K. T. urodził się dnia (...)r.

Ubezpieczony w okresie od 2003 roku do listopada 2008 r. miał przyznane prawo do renty socjalnej: do listopada 2007 r. w oparciu o posiadane orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, natomiast od grudnia 2007 r. do 30 listopada 2008 r. wobec stwierdzenia przez lekarza orzecznika ZUS całkowitej niezdolności do pracy. Po dniu 30 listopada 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonemu dalszego prawa do renty socjalnej uznając, że nie jest on już obecnie osobą całkowicie niezdolną do pracy. Prawomocnym wyrokiem z dnia 1 lutego 2010 r., wydanym w sprawie VII U 677/09, Sąd Okręgowy w Szczecinie, po dopuszczeniu i przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłych z zakresu psychologii i psychiatrii oddalił odwołanie K. T. od decyzji odmawiającej prawa do renty socjalnej wobec uznania, że stan zdrowia czyni go osobą niezdolną do pracy częściowo.

Ubezpieczony ukończył szkołę specjalną o profilu rolniczym, pracował jedynie w ramach praktyk. Ma rozpoznane upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim. Systematycznie leczony jest w poradni zdrowia psychicznego z powodu nadpobudliwości nerwowej.

Sprawność intelektualna wnioskodawcy mieści się w granicach przedziału upośledzenia stopnia lekkiego. Występują u niego psychologiczne wskaźniki mikrouszkodzeń w centralnym układzie nerwowym. Brak jest jednak nasilonych zaburzeń emocjonalnych czy psychotycznych, dających podstawę do stwierdzenia u ubezpieczonego całkowitej niezdolności do pracy. Może on wykonywać proste, niestresujące prace fizyczne. Rozpoznane schorzenia powodują częściową, trwałą niezdolność do pracy z ogólnego stanu zdrowia. Niezdolność ta powstała przed ukończeniem 18 roku życia.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego oraz art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. nr 135, poz. 1268) w związku z art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 162, poz. 1118 ze zm.) Sąd Okręgowy uznał odwołanie ubezpieczonego za nieuzasadnione.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że w niniejszej sprawie jest bezspornym, iż u ubezpieczonego rozpoznano upośledzenie umysłowe stopnia lekkiego. W tym stanie rzeczy kwestią oddaną pod rozagę Sądu była ocena, czy opisywane schorzenia powodują u wnioskodawcy całkowitą niezdolność do pracy. Na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszym postępowaniu, w tym przede wszystkim opierając się na treści opinii psychologicznej i opinii biegłego z zakresu psychiatrii, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że wnioskodawca jest jedynie częściowo niezdolny do pracy.

Jednocześnie sąd pierwszej instancji podniósł, że oczywistym jest, iż czy to stopień niepełnosprawności, czy też stopień niezdolności do pracy jest w pewnym sensie kwestią oceną. Niemniej jednak w postępowaniu sądowym o prawo do renty socjalnej wszczętym na skutek odwołania strony od decyzji ZUS, jedynym organem, który miarodajnie może dokonać powyższych ustaleń, jest sąd. Ponieważ jednak dla wyjaśnienia zagadnień natury medycznej czy psychologicznej wymagany jest określony zasób wiadomości specjalnych (wykraczających poza zakres wiadomości i doświadczenia życiowego sędziego), sąd dla dokonania tych ustaleń dopuszcza dowód z opinii biegłych sądowych. Biegłymi sądowymi są wysokiej klasy specjaliści posiadający wieloletnie doświadczenie zawodowe, a przy tym mający przygotowanie merytoryczne do orzekania w sprawach o świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Stąd to właśnie opinie niezależnych, obiektywnych biegłych sądowych mają w sprawie niniejszej walor dowodowy. Prywatna ocena stanu zdrowia strony, dokonywana przez leczących stronę, a przez to często zaangażowanych emocjonalnie lekarzy czy psychologów spoza listy biegłych nie może mieć decydującego znaczenia. Jest to bowiem ocena nieobiektywna.

Może być, rzecz jasna, pomocna, ale to biegły sądowy dokonuje oceny całości dokumentacji medycznej, przeprowadza konieczne badania i wydaje opinię z uwzględnieniem zasad orzecznictwa lekarskiego.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że sprawność intelektualna K. T. mieści się w granicach upośledzenia stopnia lekkiego, a ustalenia tego Sąd dokonał w oparciu o przeprowadzony dowód z opinii biegłego z zakresu psychologii. Wnioski te podzielił w pełni biegły z zakresu psychiatrii. Opinie te wydane zostały po szczegółowym przeanalizowaniu dokumentacji medycznej oraz przeprowadzonym wywiadzie i badaniach, przez posiadających wieloletnie doświadczenie zawodowe specjalistów. Jednocześnie sąd meriti zaznaczył, że specyfika oceny dowodu z opinii biegłych wyraża się w tym, iż sfera merytoryczna opinii kontrolowana jest przez Sąd, który nie posiada wiadomości specjalnych, tylko w zakresie zgodności z zasadami logicznego myślenia, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej. Kryteria oceny tego dowodu stanowią również: poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania sformułowanego w niej stanowiska oraz stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen.

W ocenie sądu pierwszej instancji wydane opinie są ze sobą wzajemnie spójne, a wnioski w nich zawarte logiczne i przekonująco uzasadnione. Stanowią pełnowartościowy materiał dowodowy, pozwalający na dokonanie miarodajnej oceny stanu zdrowia ubezpieczonego. Biegły z zakresu psychologii w opinii uzupełniająco przekonująco przy tym wyjaśnił przyczyny, dla których nie podzielił zdania psychiatry i psychologów, którzy rozpoznali u ubezpieczonego upośledzenie umysłowe stopnia umiarkowanego. Co istotne zresztą, już w 2009 roku biegły opiniujący ubezpieczonego w sprawie VII U 677/09 nie stwierdził u K. T. istnienia całkowitej niezdolności do pracy wskazując, że może on wykonywać (i wykonuje) proste prace fizyczne, takie jak kopanie, koszenie trawy itp., nadto zakwestionowali sugerowany przez mających kontakt z ubezpieczonym psychologów stopień niepełnosprawności.

Biorąc pod uwagę stwierdzony u ubezpieczonego deficyt umysłowy pod postacią upośledzenia stopnia lekkiego Sąd Okręgowy stwierdził, że niewątpliwie utrudnia on funkcjonowanie ubezpieczonego w życiu codziennym oraz uniemożliwia wykonywanie wielu zawodów. Niemniej jednak, mając na względzie młody wiek ubezpieczonego oraz zdobyte wykształcenie o profilu rolniczym, w ocenie sądu meriti nie sposób uznać, by K. T. był niezdolny do wykonywania jakiegokolwiek pracy. W konkluzji Sąd stwierdził, że skoro K. T. jest jedynie częściowo niezdolny do pracy, nie spełnia on przesłanek do uzyskania renty socjalnej.

Z uwagi na powyższe, sąd pierwszej instancji na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się K. T., który działając przez opiekuna prawnego – matkę G. T., w wywiezionej apelacji wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie renty socjalnej,
- przeprowadzenie dowodu z akt sprawy I NS 319/11 Sądu Okręgowego w Szczecinie na okoliczność, że prawomocnym postanowieniem z dnia 21 maja 2012 r. orzeczono ubezwłasnowolnienie całkowite apelującego,

Ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Apelujący zarzucił Sądowi Okręgowemu błąd w ustaleniach przez przyjęcie, że nie jest całkowicie niezdolny do pracy i może wykonywać proste prace fizyczne. Natomiast zdaniem skarżącego osoba ubezwłasnowolniona całkowicie, która nie ma zdolności do czynności prawnych nie może zostać uznana za osobę tylko częściowo niezdolną do pracy. Fakt ubezwłasnowolnienia całkowitego potwierdza całkowitą niezdolność do pracy, a to w świetle art. 4 ustawy o rencie socjalnej potwierdza zasadność żądania jej przyznania.

W odpowiedzi na apelację Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jej oddalenie wskazując, że apelacja jest nieuzasadniona, a zaskarżony wyrok prawidłowy.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja K. T. doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku z uwagi na stwierdzoną w sprawie nieważność postępowania.

Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zakreślonych wskazanymi w apelacji wnioskami i zarzutami, jednakże nieważność postępowania bierze pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c.). W niniejszej sprawie przed Sądem Okręgowym doszło do nieważności postępowania określonej art. 379 pkt 2 k.p.c., którą Sąd Apelacyjny uwzględnia z urzędu.

K. T. postanowieniem Sądu Okręgowego w Szczecinie I Wydziału Cywilnego z dnia 21 maja 2012 r. został ubezwłasnowolniony całkowicie. Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 12 czerwca 2012 r. Natomiast w dniu 20 grudnia 2012 r. na opiekuna prawnego ubezpieczonego została wyznaczona jego matka G. T..

Zgodnie z art. 65 § 1 k.p.c. zdolność do czynności procesowych (zdolność procesową) mają osoby fizyczne posiadające pełną zdolność do czynności prawnych, a art. 66 k.p.c. stanowi, że osoba fizyczna nie mająca zdolności procesowej może podejmować czynności procesowe tylko przez swego przedstawiciela ustawowego. Dotyczy to wszystkich czynności procesowych, a więc nie tylko wytoczenia powództwa, ale także wszelkich innych czynności w toku postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1981 r., IV CZ 38/81, OSP 1982/5-6/66).

Natomiast art. 379 pkt. 2 k.p.c. stanowi, że nieważność postępowania zachodzi, między innymi, jeżeli strona nie miała zdolności procesowej.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy po dniu 11 czerwca 2012 r. prowadził postępowanie i wydał wyrok w dniu 20 listopada 2012 r. wobec osoby niemającej zdolności procesowej, bez zawiadomienia i doręczenia pism przedstawicielowi prawnemu. Sąd pierwszej instancji nie został powiadomiony wprost przez ubezpieczonego o powyższym, jednak już na podstawie złożonej do akt sprawy przez ubezpieczonego przy piśmie z dnia 1 czerwca 2012 r. opinii psychologiczno-psychiatrycznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. sporządzonej do sprawy o sygn. akt I Ns 319/11 dla Sądu Okręgowego w Szczecinie, w związku z toczącą się sprawą o ubezwłasnowolnienie K. T. (k. 40), Sąd winien był podjąć czynności celem ustalenia etapu postępowania o ubezwłasnowolnienie i podjęcia właściwych czynności w niniejszej sprawie. Po wydaniu postanowienia o ubezwłasnowolnieniu całkowitym ubezpieczonego sąd winien był zawiesić z urzędu postępowanie w sprawie na podstawie art. 174 § 1 pkt. 1 k.p.c. i podjąć dopiero po wyznaczeniu opiekuna prawnego, przy udziale którego należało prowadzić nadal postępowanie. Natomiast kontynuowanie postępowania doprowadziło do nieważności postępowania prowadzonego po dniu 11 czerwca 2012 r.

Rozpoznając sprawę ponownie rzeczą Sądu Okręgowego będzie prowadzenie jej przy udziale opiekuna prawnego ubezpieczonego – G. T.. Sąd pierwszej instancji powtórzy postępowanie przeprowadzone po dniu 11 czerwca 2012 r. Nadto sąd rozważy potrzebę: dołączenia do niniejszej sprawy akt sprawy o ubezwłasnowolnienie K. T. Sądu Okręgowego w Szczecinie I Wydziału Cywilnego sygn. akt I Ns 319/11, przesłuchania w charakterze świadka M. Ś., która podpisała pismo z Środowiskowego Domu Samopomocy z dnia 30 maja 2012 r. dołączone do akt sprawy (k. 42) i przeprowadzenia uzupełniającej opinii biegłych psychologa i psychiatry bądź nowego zespołu biegłych przy uwzględnieniu dokumentacji zgromadzonej także w aktach sprawy o ubezwłasnowolnienie na okoliczność czy K. T. na dzień 27 lipca 2011 r. (data złożenia wniosku przez ubezpieczonego) oraz na dzień 20 grudnia 2011 r. (data zaskarżonej decyzji) był osobą całkowicie niezdolną do pracy, a jeżeli tak na jaki okres i czy naruszenie sprawności organizmu powodujące ową niezdolność nastąpiło przed ukończeniem przez ubezpieczonego 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole. Ewentualnie Sąd Okręgowy przeprowadzi dalsze dowody, jeżeli po przeprowadzeniu wskazanych dowodów, uzna je za konieczne do ostatecznego wyjaśnienia okoliczności sprawy. Ponieważ postępowanie musi być przeprowadzone od nowa, Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się merytorycznie o sprawie.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok znosząc przeprowadzone przed Sądem Okręgowym postępowanie po dniu 11 czerwca 2012 r. i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

SSO del. Beata Górska SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko